

REFLECȚII ASUPRA CERCULUI DE PERSOANE CARE POT ÎNCHEIA VALID UN CONTRACT MATRIMONIAL PÂNĂ LA ÎNREGISTRAREA CĂSĂTORIEI

Olga PISARENCO,
doctorand, USM,
lector universitar, UTM,
consilierul Directorului executiv
al INJ

Sumar

În prezentul studiu vom analiza însemnătatea noțiunilor „persoane care doresc să se căsătorească” și „viitorii soți” utilizate de legiuitor în Codul familiei. Totodată, vom analiza și noțiunile „logodnici” și „concubini”, care, deși nu sunt prevăzute în legislația familială, sunt întâlnite în ordinea juridică și socială din RM. Necesitatea unui asemenea studiu se impune în contextul determinării cadrului temporal în care părțile pot conveni asupra conținutului regimului matrimonial contractual, precum și a cercului de persoane care pot încheia valid un contract matrimonial până la înregistrarea căsătoriei.

Cuvinte-cheie: *contract matrimonial, regim matrimonial, căsătorie, familie, soț, logodnic, concubin.*

Summary

Reflections on the circle of persons who can validly conclude a matrimonial contract until the registration of marriage

In this study we will analyze the significance of the terms „people who want to get married” and „future husbands” used by the legislator in the Family Code. We will also analyze the concepts „plighted lovers” and „concubines”, which, although not included in family law, are meeting in the legal and social order of the RM. The necessity of such a study is required in the context of determining the time frame in which the parties may agree on the contents of the matrimonial contractual regime, and the numbers of people who can validly sign a matrimonial contract until the registration of the marriage.

Keywords: *matrimonial contract, matrimonial regime, marriage, family, husband, fiancé, concubine.*

Potrivit art.27 CF¹, contractul matrimonial poate fi încheiat între persoanele care doresc să se căsătorească sau între soți. Astfel, contractul matrimonial poate fi încheiat atât până la încheierea căsătoriei, cât și oricând în timpul căsătoriei. Dacă în privința soților este clar statutul juridic legal al acestora și nu apar inadvertențe sau impedimente la determinarea acestuia, întrucât legea este destul de explicită, atunci în privința persoanelor care doresc să se căsătorească sunt necesare concretizări, întrucât formează o categorie distinctă de subiecți care pot încheia contract matrimonial, despre care legea păstrează tăcerea.

Astfel, legiuitorul național utilizează în art.11 alin.(2), art.12 alin.(2), art.13 alin.(1) și art.27 CF expresia *persoane care doresc să se căsătorească* și, doar într-un singur articol – art.10 alin.(2) CF – expresia *viitorii soți*. În context, apare întrebarea logică dacă legiuitorul face sau nu distincție între aceste noțiuni?

Înainte de a oferi răspuns la această întrebare, vom analiza cadrul legislativ al statelor vecine: România, Ucraina și Federația Rusă, în special - cu referire la unicitatea sau dualitatea utilizării, existența sau lipsa definițiilor legale, contextul și scopul întrebării.

În România, în noul Cod Civil² este utilizată doar expresia „viitorii soți”, fără a se prezenta definiția sau să se ofere careva explicații referitor la statutul juridic al persoanelor care doresc să încheie un contract matrimonial înainte de înregistrarea căsătoriei. Mai mult ca atât, atunci când se referă la regimul matrimonial, legiuitorul român utilizează doar o singură dată expresia „viitorii soți” în art.312 alin.(1) NCC, care prevede că „Viitorii soți pot alege ca regim matrimonial: comunitatea legală, separația de bunuri sau comunitatea convențională”. Observăm că acest aspect nu prezintă importanță pentru legiuitorul din statul vecin, nici pentru doctrina românească.

Însă, reieșind din contextul utilizării expresiei „viitorii soți” la capitolul încheierii căsătoriei, concluzi-

¹ Codul familiei al Republicii Moldova. Nr.1316-XIV din 26 octombrie 2000, în vigoare începând cu 26.04.2001. În: Monitorul Oficial al RM, 26.04.2001, nr.47-48 (210).

² Codul civil al României. Nr.287 din 17.07.2009, în vigoare începând cu 01.10.2011. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, 24.07.2009, nr.511.

onăm că legiuitorul se referă la cercul persoanelor care au împlinit vârsta de 18 ani, pentru motive te-meinice – 16 ani (art.272 alin.(1)-(2) NCC).

Totodată, în art.284 NCC se menționează că „În cazul în care căsătoria nu s-a încheiat în termen de 30 de zile de la data afișării declarației de căsătorie sau dacă viitorii soți doresc să modifice declarația inițială, trebuie să se facă o nouă declarație de căsătorie și să se dispună publicarea acesteia”. Din această normă legală s-ar putea trage concluzia că prin viitorii soți se subînțeleg persoanele care au depus declarația de căsătorie, însă nu optăm pentru o interpretare restrictivă. Or, o interpretare extensivă ar corespunde mai bine principiului libertății convențiilor matrimoniale instituit prin NCC.

Alta este situația **în Ucraina**, unde, în conformitate cu art.92 alin.(1) CF³, „Contractul matrimonial poate fi încheiat de persoanele care au depus cerere de înregistrare a căsătoriei, precum și de către soți”. În acest fel, legiuitorul ucrainean prevede exact din ce moment persoanele au dreptul să încheie contractul matrimonial și anume din momentul depunerii cererii de înregistrare a căsătoriei. Însă, prin alin.(2) al aceluiași articol, potrivit căruia „Pentru a încheia contract matrimonial până la înregistrarea căsătoriei, dacă o parte este persoană minoră, trebuie acordul scris al părinților sau curatorului, autentificat notarial”, s-ar părea că se prevede o excepție, însă nu este așa. Or, prin alin.(2) se urmărește scopul de a oferi minorului posibilitatea de a încheia contractul matrimonial până la înregistrarea căsătoriei, dacă are acordul scris al părinților sau curatorului, autentificat notarial, iar în temeiul alin.(1) contractul matrimonial poate fi încheiat din momentul depunerii cererii de înregistrare a căsătoriei.

Din această ordine logică de idei ar rezulta că notarul, autentificând contractul matrimonial înainte de încheierea căsătoriei, trebuie să solicite de la părțile contractante dovada că au depus cerere de înregistrare a căsătoriei. Obținerea unui asemenea certificat în practică poate fi destul de problematică, ceea ce va îngreuna esențial dreptul viitorilor soți la încheierea contractului matrimonial.⁴

Mai mult ca atât, depunerea cererii de înregistrare a căsătoriei nu atrage nicio răspundere juridică pentru persoanele care doresc să se căsătorească. Acestor persoane nu le poate fi impusă obligativitatea încheierii căsătoriei, nici chiar prin intermediul

instanței de judecată. Până la momentul înregistrării căsătoriei ele pot să-și retragă cererea fără nici o explicație sau pot doar să nu se prezinte la ceremonia de înregistrare a căsătoriei.⁵

Totodată, în cazul încheierii contractului matrimonial anterior căsătoriei, notarul trebuie să specifice că acest contract va intra în vigoare din momentul înregistrării căsătoriei între părțile contractului.⁶

În Federația Rusă, potrivit art.40 CF⁷, „Contract matrimonial este convenția persoanelor care se căsătoresc sau convenția soților prin care se determină drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților în timpul căsătoriei și (sau) în caz de desfacere a căsătoriei”. În literatura de specialitate rusă se menționează că nici CF, nici alte acte normative nu oferă temei de a considera că statutul de persoane care se căsătoresc se obține doar din momentul depunerii cererii de căsătorie la Oficiul de Stare Civilă. În plus, CF nu prevede obligativitatea încheierii contractului matrimonial înainte de căsătorie doar de către persoanele care au depus cerere de căsătorie, ceea ce, evident, nu este întâmplător.⁸

Susținem o asemenea abordare, întrucât atingerea acordului de voință asupra conținutului regimului matrimonial contractual este o etapă prioritară, care stă la baza deciziei de a se căsători, iar depunerea cererii de înregistrare a căsătoriei nu garantează și atingerea acordului de voință asupra conținutului regimului matrimonial contractual, în cazul în care se intenționează discutarea acestuia.

În Republica Moldova, cu referire la categoria persoanelor care pot încheia contract matrimonial până la înregistrarea căsătoriei, legiuitorul utilizează, după cum am menționat, expresia *persoane care doresc să se căsătorească*, iar expresia *viitorii soți* este utilizată doar în art.10 alin.(2) CF cu referire la conținutul declarației de căsătorie, în care viitorii soți trebuie să indice că nu există nici un impediment legal la căsătorie. Astfel, rezultă că, din momentul depunerii declarației de căsătorie, persoanele care doresc să se căsătorească obțin statutul de viitori soți. În cumulul situațiilor legale analizate, considerăm că legiuitorul național face distincție între acești noțiuni.

Mai mult ca atât, considerăm binevenită expresia *persoane care doresc să se căsătorească*, utilizată de legiuitorul național pentru a desemna părțile con-

³ Семейный кодекс Украины. №.2947 от 10.01.2002, вступивший в действие с 01.01.2004. В: Офіційний вісник України, 2002, н.7.

⁴ Мыскин А.В. Брачный договор в системе российского частного права. Москва: Статут, 2012, с.72.

⁵ Ильичева М.Ю. Домашняя юридическая энциклопедия. Брак. Развод. Москва: Олимп, АСТ, 1998, р.9.

⁶ Мыскин А.В. *op.cit.*, 2012, с.72-73.

⁷ Семейный кодекс Российской Федерации. №.223-ФЗ от 29.12.1995, вступивший в действие с 01.03.1996.

⁸ Мыскин А.В. *op.cit.*, 2012, с.72.

tractului matrimonial încheiat până la înregistrarea căsătoriei. În ceea ce privește sensul expresiei „viitorii soți”, considerăm că are o semnificație mai îngustă, desemnând mai degrabă situația persoanelor care aproape că au obținut statutul de soți, fiind considerați viitori soți ca rezultat al faptului că au depus declarația de căsătorie. Această concluzie se întemeiază pe prevederea art.10 alin.(2) CF, singura normă juridică în care legiuitorul național utilizează expresia „viitorii soți”. Iar expresia „persoane care doresc să se căsătorească” considerăm că oferă un înțeles mai larg și oferă dreptul de a semna contract matrimonial atât până la depunerea declarației de căsătorie, cât și după depunerea acesteia.

Totodată, considerăm necesar a ne referi în context și la noțiunea de „logodnici”, utilizată de către legiuitorul național, însă nu și în CF, cum o face legiuitorul român.

Spre exemplu, în Titlul II, Capitolul I, art.266-270 din NCC al României este prevăzută instituția logodnei. Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române⁹, prin *logodnă* se desemnează: 1) Ceremonia (religioasă) prin care un bărbat și o femeie se angajează să se căsătorească; legământ solemn, promisiune de căsătorie între logodnici; credință. 2) Petrecerea organizată cu prilejul acestei ceremonii. 3) Intervalul de timp dintre această ceremonie și nuntă.

Conform art.266 NCC, logodna este promisiunea reciprocă între bărbat și femeie de a încheia căsătoria, care însă nu condiționează încheierea căsătoriei, nu este supusă nici unei formalități și poate fi dovedită cu orice mijloc de probă. Astfel, se creează impresia că instituția logodnei nu aduce garanții în vederea încheierii căsătoriei, respectiv - ne interesează care este necesitatea acesteia și care este rolul ei în contextul încheierii contractului matrimonial.

Răspunsul îl oferă art.268 și 269 NCC prin care se aduc garanții legale, prescrie într-un an de la ruperea logodnei, ce constau în:

- a) restituirea darurilor pe care logodnicii le-au primit în considerarea logodnei sau, pe durata acesteia, în vederea căsătoriei, cu excepția darurilor obișnuite;
- b) plata despăgubirilor de către partea care rupe logodna în mod abuziv, pentru cheltuielile făcute sau contractate în vederea căsătoriei, în măsura în care au fost potrivite cu împrejurările, precum și pentru orice alte prejudicii cauzate;

- c) plata despăgubirilor în aceleași condiții menționate la lit.b) de către partea care, în mod culpabil, l-a determinat pe celălalt să rupă logodna.

În ceea ce privește rolul logodnei la încheierea contractului matrimonial, nu este susceptibil de interpretare din conținutul normelor legale citate, din care motiv optăm, ca și în alte cazuri, la o interpretare extensivă în vederea neadmiterii îngerării principiului libertății contractuale. Considerăm astfel că, în România, contractul matrimonial poate fi încheiat atât de către logodnici și persoanele care au depus declarația de căsătorie, cât și de către orice alte persoane care au atins vârsta matrimonială și doresc să formeze o familie.

Potrivit art.31 alin.(3) CF al Ucrainei, persoana care renunță la căsătorie este obligată să compenseze celelalte părți cheltuielile pe care le-a suportat în legătură cu organizarea nunții și înregistrarea căsătoriei. Aceste cheltuieli nu sunt recuperabile, dacă refuzul de a se căsători este cauzat de comportamentul ilegal și imoral al miresei sau mirelui, ori de tăinuirea situațiilor care au importanță pentru cel care a renunțat la căsătorie (boală gravă, existența unui copil, cazier judiciar etc.). Similar legiuitorului român, cel ucrainean prevede în art.31 alin.(4) CF garanții legale pentru ruperea logodnei. Astfel, dacă renunță la căsătorie persoana care a primit cadou în legătură cu viitoarea căsătorie, atunci contractul de donație poate fi reziliat de către instanța de judecată, la cererea donatorului. În caz de reziliere a contractului de donație, persoana trebuie să restituie donația, iar dacă nu a fost păstrată – să ramburseze contravaloarea acesteia.

După cum am menționat, CF al RM nu reglementează instituția logodnei, deși existența acesteia este recunoscută de către legiuitor prin art.134 lit.c) CPC¹⁰, art.90 alin.(11) CPP¹¹, art.377 CContr.¹² și art.2 alin.(10) din Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal¹³, prin care logodnicii sunt considerați membri de familie care au libertatea de mărturisire împotriva sa și a altor membri de familie.

Considerăm oportun a reglementa instituția logodnei și în CF din RM, spre exemplu, prin completarea art.9 cu trei alineate noi, cu următorul cuprins:

¹⁰ Codul de procedură civilă al RM. Nr.225 din 30.05.2003 // *Monitorul Oficial* 111-115/451, 12.06.2003.

¹¹ Codul de procedură penală al RM (partea generală). Nr.122 din 14.03.2003 // *Monitorul Oficial* 104-110/447, 07.06.2003.

¹² Codul contravențional al RM. Nr.218 din 24.10.2008 // *Monitorul Oficial* 3-6/15, 16.01.2009.

¹³ Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal. Nr.105 din 16.05.2008 // *Monitorul Oficial* 112-114/434, 27.06.2008.

⁹ Dicționarul explicativ al limbii române. București: Univers Enciclopedic Gold, 2009, p.599.

„(3) Încheierea logodnei nu condiționează încheierea căsătoriei, nu este supusă nici unei formalități și poate fi dovedită cu orice mijloc de probă.

(4) Dispozițiile privind condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei sunt aplicabile logodnei în mod corespunzător.

(5) Persoana care renunță la căsătorie este obligată să compenseze cheltuielile pe care le-a suportat cealaltă parte în legătură cu organizarea nunții și înregistrarea căsătoriei”.

Considerăm că asemenea concretizări vor contribui la întărirea ordinii juridice, la disciplinarea relațiilor de mariaj și la reducerea cazurilor de escrocherie între logodnici.

Totodată, ținem să menționăm că, spre deosebire de legiuitorul român, în legislația națională alături de noțiunea „logodnici” este utilizată și noțiunea de „*concubini*”. Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, prin *concubin* se desemnează persoana care trăiește în concubinaj – conviețuire a unui bărbat cu o femeie, fără îndeplinirea formelor legale de căsătorie; căsătorie nelegitimă¹⁴.

Termenul *concubinaj* a luat ființă odată cu instaurarea crizei durabilității familiei romane. În scopul menținerii stabilității relațiilor familiale, prevenirii abuzului față de libertatea divorțului, stimularea încheierii căsătoriilor și creșterea natalității, împăratul Augustin a emis o lege care prevedea răspunderea penală pentru adulter. Această lege a introdus conceptul sancțiunilor patrimoniale în cazul cererii divorțului fără motive întemeiate. Totodată, copiii, născuți în timpul relațiilor de concubinaj, deși nu erau recunoscuți legali, aveau, totuși, unele drepturi la moștenire după moartea părinților.¹⁵

Deși, instituția concubinajului nu este reglementată de CF, nici de CC, existența acesteia este recunoscută de către legiuitorul național prin art.134 lit.c) CPC, art.90 alin.(11) CPP, art.133¹ lit.a) CP¹⁶, art.2 alin.(10) din Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal¹⁷ ș.a., prin care concubinii sunt considerați membri de familie cu libertatea de mărturisire împotriva sa și a altor membri de familie.

Considerăm că, odată ce concubinajul nu este recunoscut de legislația familială ca o formă de exis-

tență a familiei, se impune analiza dreptului concubinilor de a încheia contract matrimonial.

La acest capitol, revoluționar este art.74 CF al Ucrainei, care prevede că relațiile patrimoniale dintre concubini sunt supuse regimului proprietății comune în devălmășie, dacă altfel nu s-a convenit printr-un acord scris între ei. Astfel, bunurile obținute de către concubini în timpul traiului comun sunt considerate bunuri comune, relațiile patrimoniale dintre aceștia fiind reglementate de normele legale aplicabile regimului matrimonial legal. Considerăm că această abordare nu încurajează căsătoriile, ci din contra - reflectă tendința legiuitorului de a încuraja relațiile de concubinaj.

În RM, întrucât concubinajul nu oferă calitatea de soț, bunurile dobândite în perioada concubinajului nu vor fi prezumate a fi comune. Deoarece numai căsătoria generează prezumția de comunitate, în cazul concubinajului aceasta nu funcționează, ceea ce înseamnă că bunurile dobândite de concubini vor deveni proprietatea fiecăruia, în proporția în care au contribuit la achiziționarea lor. Dovada proprietății comune, în ceea ce-i privește pe concubini, se face raportat la fiecare bun în parte și nu la totalitatea bunurilor, cum se procedea în cazul comunității de bunuri generate de căsătorie, iar contribuția fiecărui concubin la achiziționarea bunurilor, fiind o problemă de fapt, urmează a fi dovedită prin probele ce se administrează în proces.¹⁸

În pct.26 din Hotărârea Plenului CSJ al RM nr.10 din 15.11.1993 se explică faptul că litigiul cu privire la partajarea bunurilor persoanelor care duc o viață familiară fără înregistrarea căsătoriei urmează să fie soluționat potrivit art.366-373 CC, dar nu potrivit regulilor CF. Concomitent, necesită să fie luat în considerație gradul participării acestor persoane cu mijloace și muncă personale la procurarea bunurilor, deoarece proprietate a soților sunt numai acele bunuri care au fost dobândite de către ei în timpul căsătoriei încheiate în modul stabilit.¹⁹

Cât privește imobilul dobândit în perioada concubinajului, dacă numai unul dintre concubini figurează în actul de dobândire, celălalt concubin nu devine coproprietar, chiar dacă el a pus la dispoziția celui alt întregă sumă necesară achiziționării bunului, dar își va putea valorifica dreptul de creanță împotriva concubinului în condițiile dreptului co-

¹⁴ Dicționarul explicativ al limbii române. București: Univers Enciclopedic Gold, 2009, p.217.

¹⁵ Бондов С.Н. Брачный договор. Москва: Юнити – Дана, 2000, с.17.

¹⁶ Codul penal al Republicii Moldova (în vigoare din 24.05.2009). Nr.985 din 18.04.2002 //Monitorul Oficial 128-129/1012, 13.09.2002.

¹⁷ Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal. Nr.105 din 16.05.2008 //Monitorul Oficial 112-114/434, 27.06.2008.

¹⁸ Bacaci A., Dumitrache V., Hageanu C. Dreptul familiei. Ediția a II-a. București: ALL Beck, 2001, p.45.

¹⁹ Hotărârea Plenului CSJ al RM cu privire la aplicarea unor dispoziții ale Codului civil și ale altor acte normative referitoare la dreptul de proprietate privată asupra imobilelor, inclusiv asupra construcțiilor anexe. Nr.2 din 27 martie 2006. În Buletinul CSJ al RM, 2006, nr.12, p.14, pct.26.

mun. Imobilul dobândit de unul dintre concubini în timpul concubinajului urmat de căsătoria părților poate intra, pe data încheierii căsătoriei, în comunitatea devălmașă a soților, dacă, alături de contribuția comună, se dovedește existența unei convenții exprese sau tacite între aceste persoane în sensul caracterului comun al imobilului.²⁰ Totodată, în practica sa, CSJ a RM a generalizat că, reieșind din faptul că soția a participat la construcția casei (începută până la înregistrarea căsătoriei), ea are dreptul la cota-parte din casa partajată în natură.²¹

Pentru unii cetățeni prezintă interes întrebarea „Poate fi încheiat contractul matrimonial între persoane ce au ales concubinajul ca mod de conviețuire?”. În literatura de specialitate se consideră că „Așa cum concubinajul nu se află sub incidența Codului familiei, adică persoanele respective nu sunt recunoscute drept soți, contractul matrimonial încheiat între aceste persoane este privit ca un raport de drept comun. Aceasta înseamnă că contractul va intra în vigoare odată cu înregistrarea căsătoriei. Dacă persoanele ce trăiesc în concubinaj nu intenționează să înregistreze căsătoria, atunci încheierea contractului matrimonial este lipsită de sens, deoarece el nu poate intra în vigoare”.²²

Suștinem această idee și dorim să concretizăm că contractul matrimonial este o instituție a dreptului familiei, deci el se referă la relațiile ce apar între soți. Odată ce concubinajul nu este recunoscut de legislația familială ca o formă de existență a familiei, rezultă că prevederile legislației familiale nu se aplică relațiilor de concubinaj, deci nici contractul matrimonial încheiat între concubini nu va avea putere juridică, atâta timp cât nu va fi autentificat notarial și nu va intra în vigoare, ca rezultat al încheierii căsătoriei. Mai mult ca atât, este cunoscut faptul că contractul matrimonial se încheie pentru a asigura bunurile soților în caz de divorț, însă, atâta timp cât concubinii nu vor deveni soți în sensul juridic, nu poate fi vorba de divorț. Deci, persoanele care se află în relații familiale nelegalizate (de concubinaj) pot încheia contract matrimonial în relațiile dintre ei, însă acesta se va afla într-o stare înghețată.²³

Totodată, considerăm că în toate cazurile în care un combin justifică existența unui interes poate să solicite pe cale judecătorească să se constate concubinajul, în temeiul art.281 alin.(2) lit.j) CPC. Astfel, dacă unul dintre concubini are motive temeinice,

poate să solicite instanței de judecată, pe calea unei acțiuni în constatare, să constate concubinajul și să stabilească că un anume bun imobil este sau nu este comun pe cote-părți al concubinilor. Printr-o astfel de acțiune se clarifică, pe de o parte - situația unui drept care se află în stare de incertitudine, ceea ce justifică invocarea prevederilor art.281 alin. (2) lit.h) CPC, iar pe de altă parte - această acțiune are în astfel de cazuri și semnificația asigurării dovezilor, în sensul prevederilor art.127 CPC.

Cu referire la cadrul temporal în care părțile pot conveni asupra conținutului regimului matrimonial contractual, concluzionăm că acesta nu este determinat de o anumită perioadă de timp, însă este în strânsă legătură cu cercul subiecților care pot, în condițiile legii, încheia valid un contract matrimonial până la înregistrarea căsătoriei.

Prin subiect al contractului matrimonial se înțelege persoana fizică care încheie contractul matrimonial. Nu orice persoană fizică poate fi subiect al contractului matrimonial, ci doar aceea care întrunește condițiile și calitățile impuse de lege. Astfel, poate fi subiect al contractului matrimonial orice persoană care dorește să se căsătorească, precum și orice persoană căsătorită, indiferent de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, opinie, apartenență politică, avere și origine socială.

Subiectul contractului matrimonial trebuie să întrunească aceleași condiții prevăzute de lege pentru încheierea căsătoriei, adică să aibă capacitatea de a se căsători, respectiv - capacitatea de a încheia contract matrimonial. Or, fiind strâns unită de actul căsătoriei, convenția matrimonială se ghidează după regula de capacitate, potrivit căreia cine poate încheia valid o căsătorie poate să săvârșească valid și un contract matrimonial (*habilis ad nuptias habilis ad pacta nuptialia*). Această regulă comandă ca în materie de capacitate să fie respectate, de principiu, unele exigențe de la încheierea căsătoriei și la încheierea contractului matrimonial.²⁴ Nu trebuie dedus că aceste condiții ar fi identice. Important este că viața contractului matrimonial depinde de încheierea căsătoriei, iar dacă aceasta nu va avea loc, regimul matrimonial contractat va fi caduc.

Momentul încheierii convenției matrimoniale este diferit de cel al căsătoriei, capacitatea părților fiind apreciată, pentru fiecare dintre acestea, la momentul încheierii respectivului act.²⁵ De aici: vârsta matrimonială trebuie să fie împlinită și la data

²⁰ Florian E. Dreptul familiei. Cluj Napoca: Limes, 2003, p.91-92.

²¹ Decizia Colegiului civil al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.2r/a-214/2001 din 23.05.2001.

²² Mărgineanu L., Mărgineanu G. Dreptul familiei. Chișinău: Elena-V.I., 2002, p.192.

²³ Мыскин А.В. *op.cit.*, 2012, c.75.

²⁴ Vasilescu P. Regimuri matrimoniale. Partea generală. București: Rosetti, 2003, p.196-197.

²⁵ Crăciunescu C-M., Berindei M.G. Convenția matrimonială. Considerații critice. În: Noul Cod civil. Comentarii, Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, Coordonator M. Uliescu, Editura Universul Juridic, București, 2010, p.356.

încheierii convenției matrimoniale, nu doar la data celebrării căsătoriei.²⁶

Ca regulă generală, contractul matrimonial poate fi încheiat numai între persoane care au capacitatea de exercițiu și care au atins vârsta necesară pentru a se căsători. Conform art.14 CF, „Vârsta matrimonială minimă este de 18 ani. Pentru motive temeinice, se poate încuviința încheierea căsătoriei cu reducerea vârstei matrimoniale, dar nu mai mult decât cu doi ani”.

Dacă persoana n-a atins vârsta matrimonială minimă, dar a primit încuviințarea de la autoritatea administrației publice locale de a se căsători, atunci considerăm că aceasta poate să încheie contract matrimonial până la înregistrarea căsătoriei, cu acordul înscris al părinților sau curatorilor. După înregistrarea căsătoriei, soțul minor dobândește capacitate juridică civilă deplină, din care motiv considerăm că este în drept să încheie contract matrimonial până la căsătorie, dacă a împlinit vârsta de 16 ani, a primit acordul înscris al părinților sau curatorilor și încuviințarea de la autoritatea administrației publice locale de a se căsători. Cu respectarea aceluiași condiții, considerăm că sunt în drept să încheie contract matrimonial până la încheierea căsătoriei minorii emancipați în conformitate cu legea, întrucât din momentul emancipării ei obțin capacitate de exercițiu.

În ceea ce privește persoana limitată în capacitatea de exercițiu de către instanța judecătorească, aceasta poate încheia contract matrimonial, însă cu acordul curatorului său sau al altui reprezentant legal,²⁷ iar persoanele lipsite de capacitatea de exercițiu nu pot să încheie contract matrimonial, tot așa cum nu pot să încheie căsătoria în temeiul art.15 alin.(1) lit.f) CF. Mai mult ca atât, impedimentele la căsătorie prevăzute la art.15 CF sunt aplicabile și cu referire la limitarea cercului persoanelor care pot încheia contract matrimonial. Astfel, nu se admite încheierea contractului matrimonial între:

- a) persoane dintre care cel puțin una este deja căsătorită;
- b) rude în linie dreaptă până la al IV-lea grad, inclusiv frați și surori, inclusiv cei care au un părinte comun;
- c) adoptator și adoptat;
- d) adoptat și rudă a adoptatorului în linie dreaptă, până la al II-lea grad inclusiv;

- e) curator și persoană minoră aflată sub curatela acestuia, în perioada curatelei;
- f) persoane dintre care cel puțin una a fost lipsită de capacitatea de exercițiu;
- g) persoane condamnate la privațiune de libertate în perioada în care ambele își ispășesc pedeapsa;
- h) persoane de același sex.

Cu referire la cercul subiecților care pot, în condițiile legii, încheia valid un contract matrimonial până la înregistrarea căsătoriei, concluzionăm că trebuie respectate aceleași cerințe care există pentru încheierea căsătoriei, adică să fie persoană fizică, să aibă capacitatea de a se căsători, vârsta matrimonială, după caz, să fie emancipați sau să aibă acordul înscris al părinților sau curatorilor și încuviințarea de la autoritatea administrației publice locale de a se căsători.

Concluzionăm că prin expresia *persoane care doresc să se căsătorească* se desemnează cercul persoanelor fizice de sex opus, care au atins vârsta de 18 ani, după caz - 16 ani, au capacitate de exercițiu deplină sau limitată și doresc să formeze împreună o familie. Iar prin expresia *viitorii soți* se desemnează persoanele care doresc să se căsătorească și au depus declarația de căsătorie.

Termenul „*logodnici*” este utilizat în viața cotidiană, chiar și în normele juridice procesuale, cu considerațiunea de membri de familie care au libertatea de mărturisire împotriva lor și a altor membri de familie. Considerăm că între persoanele care doresc să se căsătorească apar efectele juridice ale unei asemenea legături spirituale cum este logodna, din care motiv necesită a fi reglementată instituția logodnei prin normele CF. Întrucât starea de persoană logodită persistă până la data înregistrării căsătoriei, considerăm că logodnicii pot încheia valid un contract matrimonial.

În ceea ce privește „*concupinii*”, considerăm că ei, la fel, pot încheia valid un contract matrimonial, autentificat notarial, care va intra în vigoare ca rezultat al încheierii căsătoriei.

Observăm astfel că cercul persoanelor care pot încheia valid un contract matrimonial până la înregistrarea căsătoriei este condiționat doar de existența vârstei matrimoniale și a capacității de exercițiu, în timp ce producerea efectelor juridice care pun în aplicare contractul matrimonial este un alt subiect de discuție.

Recenzent: Valentina CEBOTARI,
doctor în drept, conferențiar universitar, USM

²⁶ Avram M., Nicolescu C. Regimuri matrimoniale. Bucuresti: Hamangiu, 2010, p.81.

²⁷ Пчелинцева Л.М. – ответственный редактор. Комментарий к семейному кодексу Российской Федерации. Москва: Норма, 2000, p.140.